Муса Җәлилнең сугыш чоры иҗатында ант темасы.

1941 елның 22 июнендә фашистик Германиянең җинаятьчел һөҗүме белән башланган Бөек Ватан сугышы елларында илебез халкы искиткеч авыр сынаулар узды.

“Бөтен көч - дошманны җиңүгә”

Йөз миллионнарча кешеләрнең ирке, бәхетле тормышы, якты киләчәге һәм намусы өчен бара торган бу бөек көрәштә культура фронтының да бөтен армиясе фашизмга каршы аяусыз сугышка күтәрелде. Большевестик туры сүз массаларда дошманга каршы ачы нәфрәт, каты ачу тудырсын, миллионнарга үзенең туган иле каршында мөкәтдәс бурычын төшендереп бирсен... Шагыйрьләрнең шигыре сугышчыларны геройлыкка рухландыра торган көчле чаң булып яңгырасын!... Язучыларның сүзе, кызылармееңның штыгы шикелле үк, дошманның йөрәген үтәли тишәрлек үткен һәм көчле булсын!.”

“Совет әдәбияты”

Бөек Ватан сугышының беренче көннәреннән үк Муса Җәлил фронтның алгы сызыгында.

Смерть немецким оккупантам!

ОТВАГА

Ежедневная красноармейская газета

№ 445. Пятница, 1 мая 1942 г.

Да здравствует 1-е [illegible] день смотра боевых сил раб[illegible] Пролетарии всех стр[illegible] тесь для борьбы пр[illegible] фашистских захват[illegible]

ПРИКАЗ ВОЙСКАМ АРМИИ

№ 32

1 мая 1942 г. Действующая армия

Товарищи красноармейцы, командиры и политработники!

Поздравляю вас с международным праздником трудящихся — 1 мая — днем смотра боевых сил рабочего класса.

Первое мая 1942 года наша родина, ее доблестные вооруженные силы отмечают в условиях Великой отечественной войны против немецких захватчиков. Одиннадцатый месяц идет жесточайшая битва с озверелым врагом, коварно напавшим на нашу страну. Эта битва советского народа идет за свободу, культуру, честь и независимость нашей родины.

Истекшая зима принесла Красной армии значительные победы над врагом. Осуществляя гениальные стратегические планы Великого СТАЛИНА, под его испытанным водительством Красная армия, наступая, нанесла сокрушительные удары немецкой грабьармии. Уничтожены лучшие силы врага, вместе с ними громадное количество техники и вооружения. Алый стяг Страны Советов снова взвился над многими городами, тысячами сел и деревень, освобожденных Красной армией от гитлеровских поработителей.

Немеркнущей славой войдут в историю Отечественной войны [illegible] наших ударных частей на Волховском рубеже. [illegible] боями прошли Вы, товарищи, свыше ста километров, освободили более ста сел и деревень Ленинградской области. Истреблены тысячи немецких солдат и офицеров, не считая раненых и обмороженных. В неслыханно трудных условиях суровой зимы, заснеженных лесов и болот проходило наше наступление. Честь и слава Вам, мужественным сынам нашей родины, бойцам, [illegible] и политработникам! Вы, храбрецы ударной армии, упорно шли вперед, ломая сложную систему укреплений врага.

Вечно будет помнить благодарный русский народ бессмертных героев-коммунистов тт. ГЕРАСИМЕНКО, ЧЕРЕМНОВА, КРАСИЛОВА, совершивших беспримерный подвиг. Это они закрыли своими телами амбразуры немецких дзотов и своей благородной

КОМСОМОЛЬ[illegible]

ГЕРОИЧЕСКИМ БОР[illegible]

СЛАВНОГО[illegible]

1942 елның июнендә Волхов юнәлешендә барган канлы сугышлар вакытында, аларның часте чолганышта калып, М. Җәлил каты яраланган хәлендә дошман кулына эләгә.

Муса Җәлилнең сугыш чоры иҗатында ант темасы.

Максат:

Муса Җәлилнең сугыш чоры иҗатында ант сүзе кергән шигырьләрен ачыклау.

Ант...Вәгъдә...

Ант...Вәгъдә

WWW.ARTFILE.RU

Рус шагыйре А. Сурков, сугышчы антын белдергән әсәрләр хакында сүз алып барганда, “поэзиядә” җиңүгә ышаныч яңгырады, дип яза

Шагыйрь Муса Җәлил үзенең бөтен гомерен туган иленә,туган халкына багышлады.Аның бөтен тормышы – героик тормыш ул.Муса Җәлил үзенең әсәрләрендә күперне шартлатып, дошман утыннан һәлак булган партизанның батырлыгын сурәтли, фашистлар тарафыннан үтерелгән сабый өчен соңгы тамчы канына кадәр сугышырга <u>АНТ</u> биргән солдатлар турында җырлый.

М.Җәлилнең Бөек Ватан сугышы чоры иҗаты

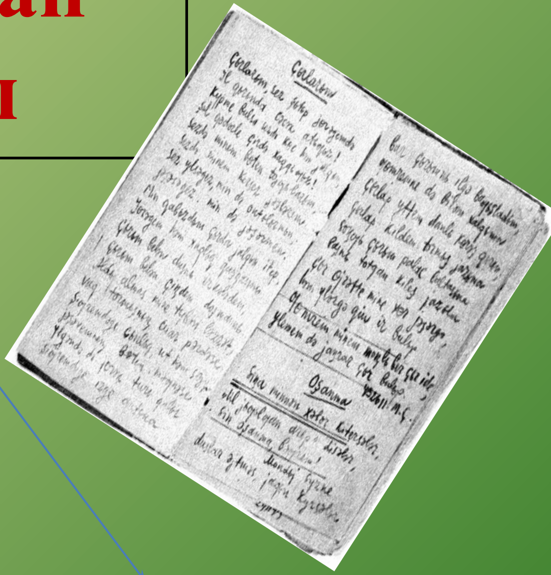

Сугыш башланганнан алып 1942 елның июненә кадәр, ягъни дошманга әсир төшкәнче язган шигырьләре

Фашизм тоткынлыгында иҗат ителгән атаклы "Моабит дәфтәрләре"

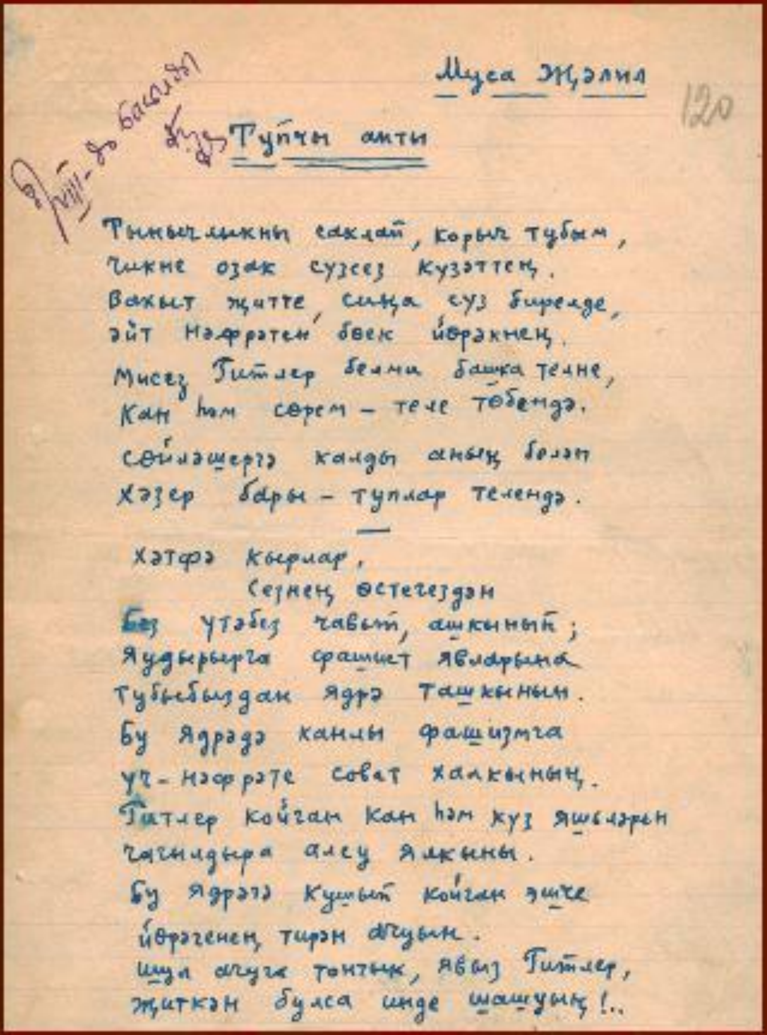

Муса Җәлил

Тупчы анты

Тынычлыкны саклап, корыч тубым,
Чикне озак сүзсез күзәттең.
Вакыт җитте, сиңа сүз бирелде,
Әйт нәфрәтең бөек йөрәкнең.
Мисез Гитлер белми башка телне,
Кан һәм сөрем — теле төбендә.
Сөйләшергә калды аның белән
Хәзер бары — туплар телендә.

—

Хәтфә кырлар,
Сезнең өстегездән
Без утәбез чабып, ашкынып;
Яудырырга фашист ябларына
Тубыбыздан ядрә ташкынын.
Бу ядрәдә канлы фашизмга
Үч-нәфрәте совет халкының.
Гитлер койган кан һәм күз яшьләрен
Чагылдыра алеу ялкыны.
Бу ядрәдә куышт койган эшче
Йөрәгенең тирән ачуын.
Шул ачуга тонтык, явыз Гитлер,
Җиткән булса инде шашуың!..

120

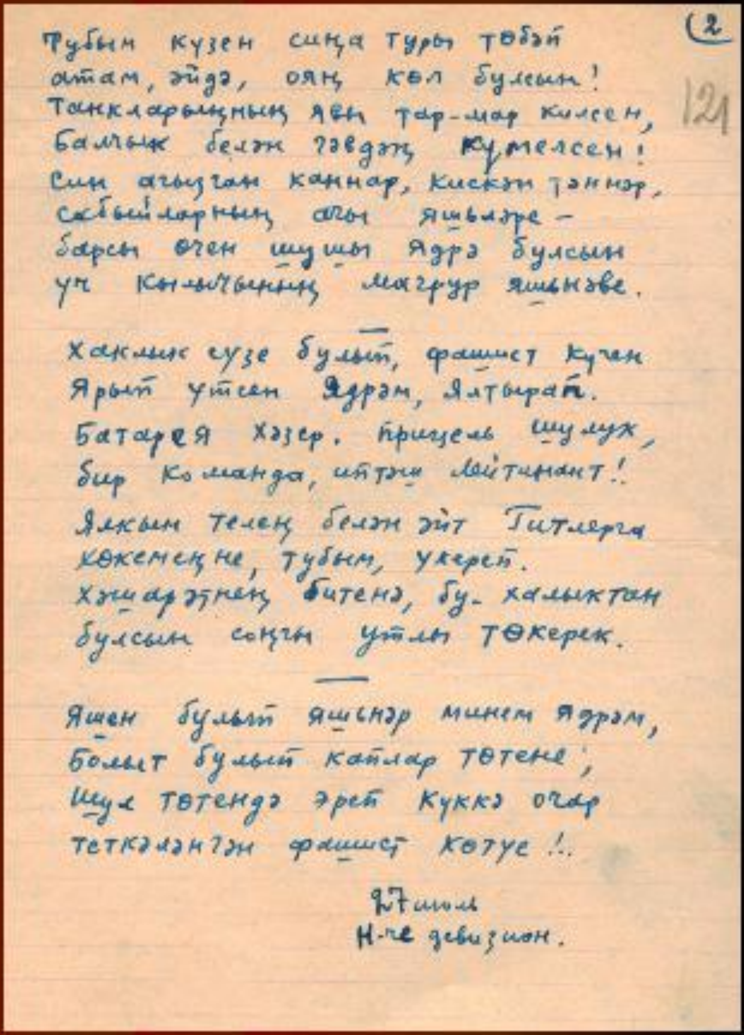

(2

Тубым күзен сиңа туры төбәп
Атам, әйдә, оян, көл булсын!
Танкларыңның аен тар-мар килсен,
Балчык белән гәвдәң күмелсен!
Син агызган каннар, киссән тәннәр,
Сабыйларның ачы яшьләре —
Барсы өчен шушы ядрә булсын
Үч кылучының мәгрур яшьнәве.

—

Халкым сүзе булып, фашист куган
Ярып үтсен ядрәм, ялтырап.
Батарея хәзер. Прицель шулук,
Бир команда, иптәш лейтенант!
Ялкын телең белән әйт Гитлерга
Көкемеңне, тубым, укереп.
Хәшәрәтнең битенә, бу халыктан
Булсын соңгы утлы төкерек.

—

Яшен булып яшьнәр минем ядрәм,
Болыт булып катлар төтене;
Шул төтендә эреп күккә очар
Теткәләнгән фашист көтүе!..

27 июль
Н-че дивизион.

121

Муса Җәлилнең “Тупчы анты”
шигыре кулъязмасы

Җырым, синдә минем гәүдәләнде
Илне сөйгән йөрәк тибешем,
Җырым иде антым:
“Яшәсәм дә,
Үлсәм дә тик туган ил өчен!”

“Әйдә, җырым” шигыре

Моабит дәфтәрләре.

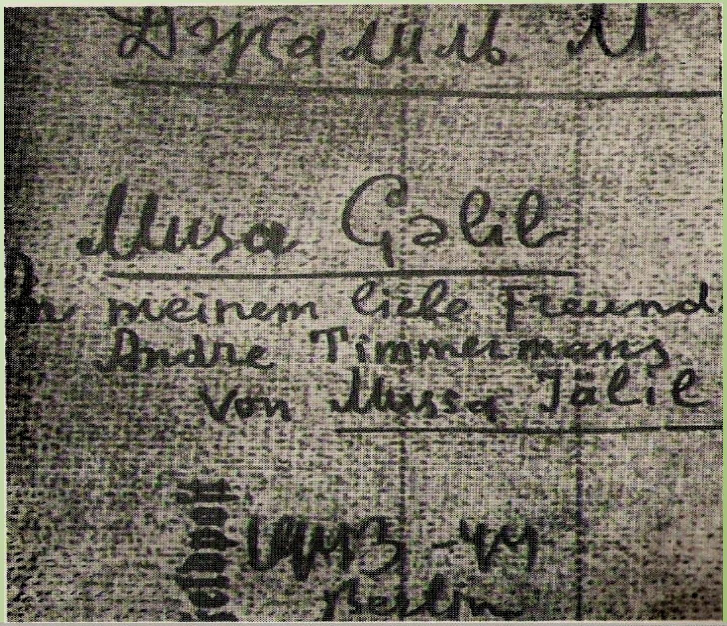

Җәлил М

Musa Gəlil

An meinem liebe Freund
Andre Timmermans
von Mussa Jälil

Berlin

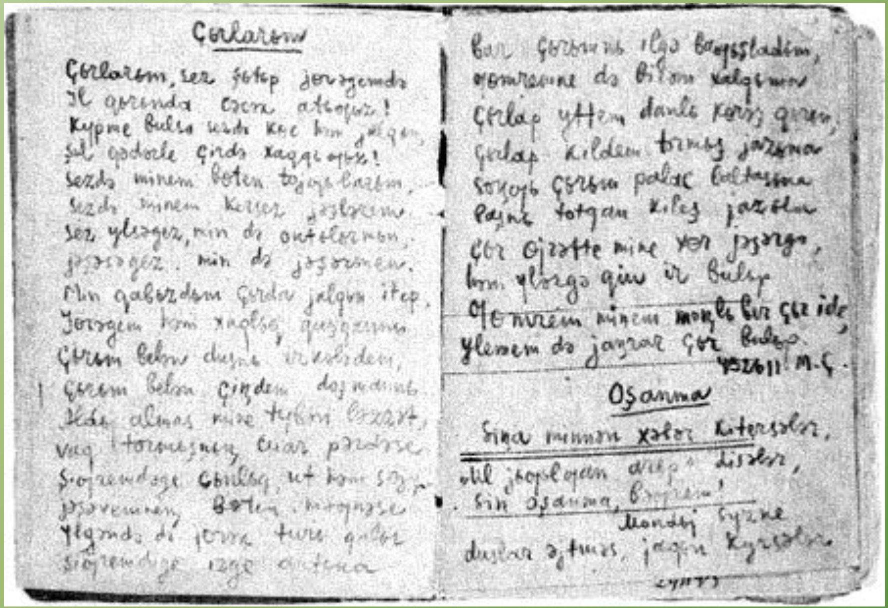

Çəlarəm

Çəlarəm, sez şətep jorəgemdə
Il qorında ecem atəoqız!
Kyrme bulsə sezdə kəc hem, əlgen,
Sil qodele çirdə xaqqi qəz!
Sezdə minem bөten tojqə bəzəm,
Sezdə minem kөrəş jəşlərem
Sez ylgegez, min də antələrmen,
Jəşəgez min də jəşərmen.

Bar çəlləremə ilgə bagışladım,
Çəlap yttem danlə kөrəş qəren,
Çəlap kildem tormş jaznar
Soŋgь çəltəm palac baltasına
Çөr ojəttə mine ber jərgə,
Ylemem də jazar çəl bulep.

Oşanma

Sin minem xələr kitərəslər,
Sin oşanma, bərpəm!

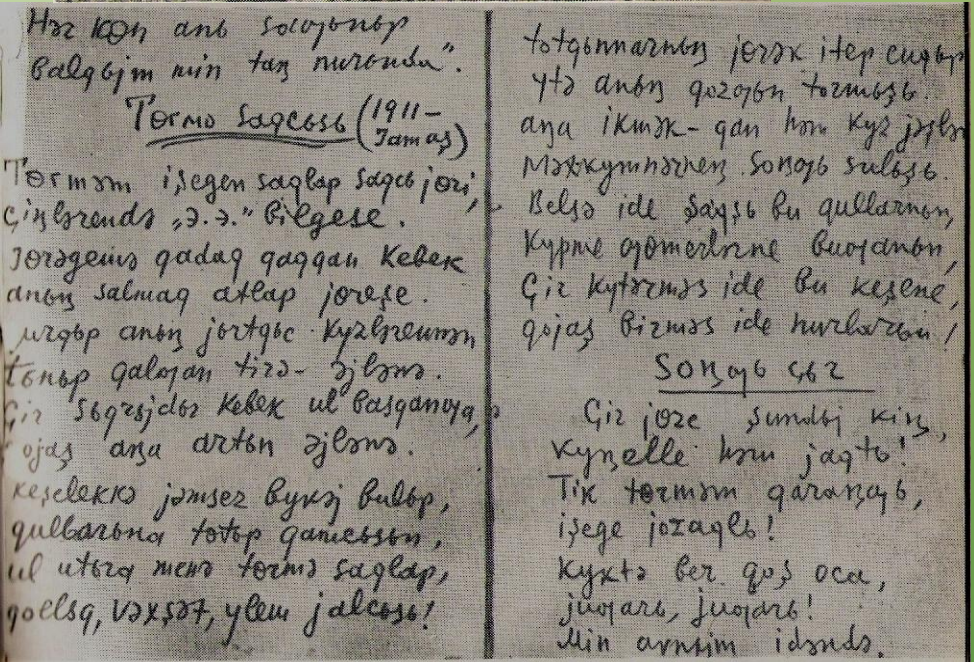

Həz kөn anь solojьnьp
balqьjm min taŋ nurьnda".

Tөrmə sagcьsь (1911 - Jamaş)

Tөrmәm işegen saqlap sagcь jөri,
Çiŋlərendə „Ə.Ə." Bilgese.
Jorəgemə qadaq qaqqan kebek
anьŋ salmaq atlap jөrese.
Ugəp anьŋ jөrtgəc kyzlərenə
Tөnьp qalajan tizə əjlənə.
Çir sөgəsjdəs kebek ul basqanьjqa,
ojaş aŋa artьn əjlənə.
Keşelekнə jənsez bukəj bulьp,
qulbarьna totьp qanıssьn,
Ul utьrja menə tөrmə saqlap,
qoelsq, vəxşət, ylem jalcьsь!

totqьnnarnьŋ jөrək itep cьqьp
ytə anьŋ qoəqьn tөrmьsь.
aŋa ikməк- qan hem kyz jəşlər
Məxkumnərneŋ soŋgь sulьşь.
Bulsə ide şəqsь bu qullarnьŋ,
Kyrme əjəmərlərne buьqanьn,
Çir kyterməs ide bu keşene,
qojaş birməs ide nurlarьn!

Soŋgь syz

Çir jөzə sundьj kiŋ,
kyŋelle hem jaqtь!
Tik tөrmәm qaraŋqь,
işege jozaglь!
Kyktə ber qoş oca,
jugarь, jugarь!
Min artьm idəndə.

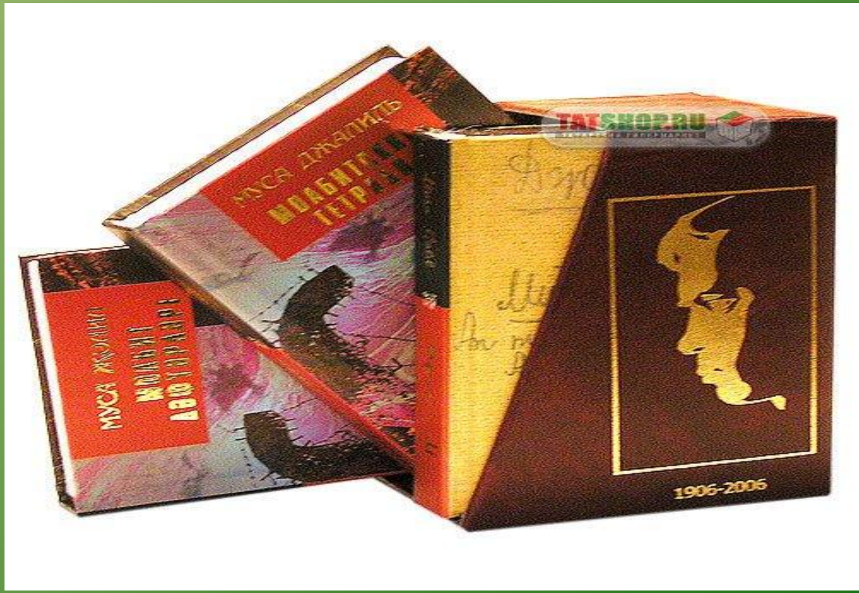

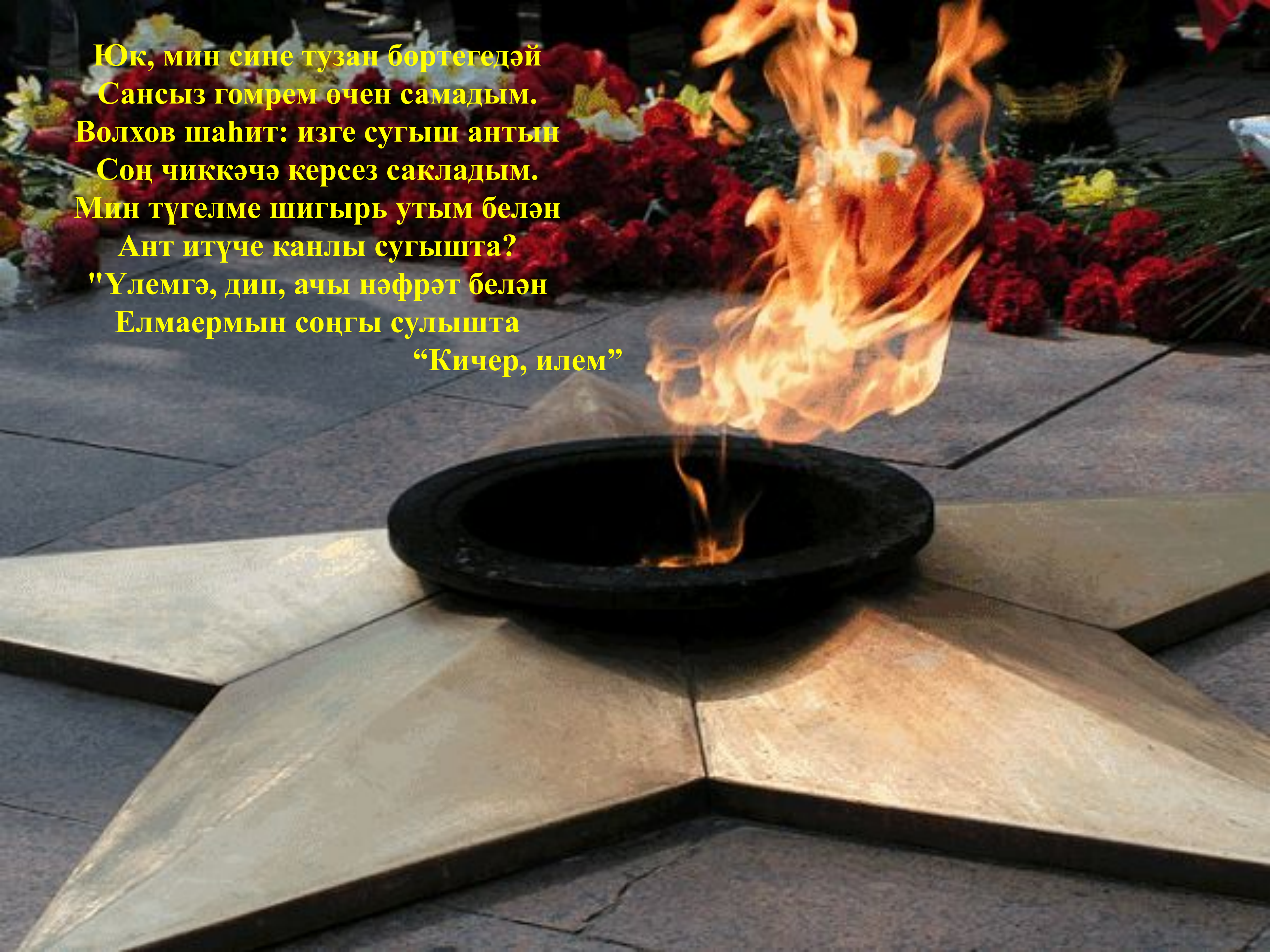
Юк, мин сине тузан бөртегедәй
Сансыз гомрем өчен самадым.
Волхов шаhит: изге сугыш антын
Соң чиккәчә керсез сакладым.
Мин түгелме шигырь утым белән
Ант итүче канлы сугышта?
"Үлемгә, дип, ачы нәфрәт белән
Елмаермын соңгы сулышта
“Кичер, илем”

Җәлил шигырьләре халкыбызның рухи дөньясына яңа байлыклар өстәде, әдәбиятыбыз мирасына кыйммәтле хәзинә булып керде һәм шагыйрьгә үлемсезлек алып килде.

Татар әдәбиятына шундый олы байлык биргән шагыйрь 1957 елда Ленин премиясе белән бүләкләнде.

Әдәбият һәм сәнгать өлкәсендә
Ленин премияләре буенча
СССР Министрлар Советы янындагы комитетта
Әдәбият һәм сәнгать өлкәсендә
иң күренекле казанышлар өчен
Ленин премияләре бирү турында

Әдәбият һәм сәнгать өлкәсендә Ленин премияләре комитеты иң күренекле әдәбият, музыка, сынлы сәнгать әсәрләре өчен һәм театр сәнгате эшлеклеләренең иң күренекле казанышлары өчен 1957 елгы Ленин премияләре бирергә карар бирде:

1. Сергей Тимофеевич Коненковка — «Автопортрет» скульптурасы өчен.

2. Леонид Максимович Леоновка — «Рус урманы» романы өчен.

3. Муса Җәлилгә — «Моабит дәфтәре» исемле шигырьләр циклы өчен.

4. Сергей Сергеевич Прокофьевка — Җиденче симфония өчен.

5. Галина Сергеевна Улановага — балет сәнгатендәге күренекле казанышлары өчен.

RIA Novosti

жизни красота!
сердце вечность есть!

1945-2015

Онытырга тиеш түгелбез!

БӨЕК ҖИҢҮГӘ – 70 ЕЛ

Игътибарыгыз өчен зур рәхмәт!